

Områdesatsinger i Norge. Et skjørt kunnskapsgrunnlag for strategier og tiltak

Area-based urban policies in Norway: A fragile knowledge base for strategies and initiatives

Bengt Andersen

Forsker, Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet – storbyuniversitetet

bengt.andersen@oslomet.no

Ingar Brattbakk

Forsker, Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet – storbyuniversitetet

ingar.brattbakk@oslomet.no

Sammendrag

I artikkelen ser vi på argumentene for områdesatsinger i norsk bypolitikk som en bakgrunn for å diskutere foreliggende forskning av slike satsinger. Gitt at norsk byforskning har en sterk overvekt av studier med data fra Oslo, samt at det særlig er i hovedstaden områdesatsingene har vært gjennomført, retter vi oppmerksomheten spesielt mot situasjonen i denne byen. Det foreligger så å si ikke vitenskapelige studier av områdesatsinger i Norge. Kunnskapsproduksjonen har nesten utelukkende skjedd som oppdragsforskning- og evalueringer som ikke har gjennomgått den kvalitets sikring som ligger i vitenskapelige publikasjoner. Det vi synes å vite, med bakgrunn i bidrag av sistnevnte slag, er at tiltak i regi av norske områdesatsinger påvirker boligpriser, helsestatus, barnehagedeltakelse og skoleresultater. Noe av det vi vet mindre om, er effektene av såkalte «møteplasser». Vi hevder derfor at politikere, planleggere og andre sentrale aktører mangler et solid kunnskapsgrunnlag for å vurdere om områdesatsinger er en fornuftig strategi i norske byer. Siden det er få norske vitenskapelige studier å gjennomgå eller lære av, diskuterer vi også funn fra et strategisk utvalg vitenskapelige studier fra andre land.

Nøkkelord

byforskning, områdesatsinger, kunnskapsproduksjon og kunnskapsgrunnlag

Abstract

This paper discusses the arguments supporting area-based initiatives in Norwegian urban policy, and then turns to a discussion of the existing research on such initiatives. Since urban studies in Norway have mainly been undertaken in Oslo, we focus primarily on this city. We identify few scientific studies of area-based initiatives undertaken in Norway. However, we do seem to know that Norwegian area-based initiatives have had effects on housing prices, residents' health, kindergarten participation and school results. While there are a few studies that refer to area-based initiatives as well as a few studies that analyze area-based initiatives as political processes (stressing e.g. public participation), only a handful of papers attempt to analyze the eventual effects of these initiatives/strategies. Thus, policy-makers lack a critical knowledge base that could be used to substantiate any claim that area-based initiatives represent a sound urban policy tool in the Norwegian context.

Keywords

urban studies, area-based initiatives, knowledge production, knowledge base

Innledning

Jeg føler at Tøyenløftet har bidratt til at fellesskapet [her] har blitt bedre.

(Tøyenbeboer A, hentet fra vår spørreundersøkelse til beboerne¹)

I nærområdet er det til dels for dårlig vedlikehold og renhold/renovasjon. Flere prosjekter som er del av det såkalte Tøyenløftet har for dårlig kvalitet.

(Tøyenbeboer B, ibid.)

Siden 1960-tallet har myndighetene i mange europeiske land finansiert og iverksatt såkalte områdebaserte satsinger for utsatte bydeler (Atkinson & Zimmermann, 2018). I Norge har staten og kommunale bymyndigheter gått sammen om ulike satsinger for å løfte byområder man har definert som utsatte, eller der levekårene jevnt over er markant dårligere enn byggenomsnittet. Disse områdesatsingene er rettet mot «geografisk avgrensede områder i Oslo, Bergen, Trondheim, Drammen og Stavanger» (Regjeringen, 2018, s. 4). I tillegg har andre bykommuner, som Asker og Fredrikstad, «satt områderelaterte utfordringer på dagsorden» (Husbanken, 2018b). Foruten å bedre levekårene, samt «integreringen av innvandrere, [...] redusere kriminaliteten og styrke folkehelsen» (Prop. 1 S (2019–2020), s. 49, vår oversettelse), er målet at tiltakene skal styrke «miljø og boforhold» lokalt (ibid.), blant annet konkretisert gjennom oppgraderinger av uterom og møteplasser (Oslo kommune, 2020a, 2020b; Plankontoret for Groruddalen, 2007). Utover en virkning i selve det geografiske nedslagsfeltet og for beboerne der, har politikktutformere og politikktutøvere hatt ambisjoner om at områdesatsinger skal forhindre eller motvirke segregasjonsprosesser i byene mer generelt (Econ Pöyry AS, 2008, s. 1). I denne artikkelen går vi gjennom foreliggende norsk forskning på områdesatsinger. I utgangspunktet søkte vi å se nærmere på vitenskapelige artikler som har analysert satsingene, inkludert spesifikke tiltak, og særlig vurdert mulige virkninger. Denne litteraturen var imidlertid relativt begrenset. Selv om man skal være varsom med å anta at internasjonale studier har direkte overføringsverdi til en norsk kontekst – gitt ulikheter i boligpolitikk, velferdspolitik, segregasjonsnivåer, gatekriminalitet og sosial ulikhet mer generelt mellom en by som Oslo og Paris, Malmö eller Chicago – har vi likevel inkludert noen avsnitt vi omtaler som «Lærdom fra internasjonale studier». Selv med de forbedringene vi har nevnt, kan det være nyttig å se hen til hva man har lært av områdesatsingene i andre land. Om enn bare fordi politiksideen – så vel som viktige deler av norske forskeres begrepsapparat (Andersen, 2014; Andersson, 2019) – jo er innført til Norge fra utlandet.

Etter å ha gått gjennom en rekke forskningsbidrag har vi likevel ikke landet på en tydelig konklusjon, men legger heller opp til noen refleksjoner rundt områdestrategienes hensiktsmessighet, særlig med tanke på en by som Oslo, der det er godt dokumentert at byrder og goder er ulikt romlig fordelt. For å konkretisere ser man at en «konsentrasjon av fattigdom» (Ljunggren mfl., 2017, s. 366) i stor grad er et østkantfenomen, mens vestkantområdene «har mer enn gjennomsnittet av ulike goder som romslige boliger, høye skolekarakterer, god tannhelse og høy forventet levealder» (Ljunggren mfl., 2017, s. 374). Videre er det vist til en lignende romlig skjevfordeling av prestisjeinstitusjoner som museer, samt fenomener

1. Svarene er fra en nettbasert spørreundersøkelse til beboerne på Tøyen og Kampen i Bydel Gamle Oslo. Undersøkelsen ble gjennomført fra mai 2018 til desember 2019. Totalt fikk vi inn svar fra 744 beboere/utflyttere. Undersøkelsen er gjennomført som del av det NFR-finansierte prosjektet Invisible Infrastructures.

som utrygghet og gatekriminalitet. Mens museene ligger nær eller i nabolagene til de mer velstående i Oslo, er arbeiderklassen og de fattige bosatt i nabolag mer preget av utrygghet og synlig kriminalitet (f.eks. Andersen, 2014; Andersen, Brattbakk & Dalseide, 2017; Ruud, Andersen & Berge, 2019). Vi hevder at en slik romlig skjevfordeling av «goder» og «byrder» med Fainstein (2014) kan sies å være et tegn på sosial urettferdighet.

Bakgrunn og strategi

Vi ønsket altså å se nærmere på hva slags erfaringer en i Norge har hatt med områdesatsingene – hva slags effekter har slike strategier/tiltak hatt? Før oppstart av Groruddalssatsingen forventet myndighetene vurderinger av tiltakenes resultater (St.meld. nr. 31 (2006–2007), s. 118). Interessant nok etterlyste likevel daværende kunnskaps- og integreringsminister, Jan Tore Sanner, i 2018 et bedre kunnskapsgrunnlag for områdesatsinger og for politikk rettet mot byområder med levekårsutfordringer.² Regjeringen oppnevnte derfor By- og levekårsutvalget i oktober 2018 for å styrke det faglige grunnlaget for slik politikk.³ Vår problemstilling synes således aktuell både for forskere og politikktutformere.

For å kunne svare på en slik problemstilling har vi gjennomført et målrettet litteratursøk, blant annet i Scopus og ved søk i Google Scholar.⁴ Vi har gjennomgått den vitenskapelige litteraturen, men henvisninger blir også gjort til annen litteratur. Selv om en rekke konsulentrapporter har evaluert særlig Groruddalssatsingen, har ikke disse gjennomgått den kvalitetssikringen som fagfelleevaluering innebærer, og konsulenter og forskere har heller ikke stått fritt til å definere forskningsspørsmålene. Vi legger derfor ikke opp til en systematisk gjennomgang av slike rapporter.

I utgangspunktet ønsket vi å gjennomgå områdesatsinger i alle norske byer, og da basere oss på relevante studier. Situasjonen i 2020 er imidlertid fortsatt lik den i 2014 og 2015 (jf. IMDi, 2014, s. 39), nemlig at det meste av norsk (samfunnsvitenskapelig) byforskning er gjennomført i Oslo (Husbanken, 2018a), av Oslo-baserte forskere (Vedeld mfl., 2015).⁵ Selv om årsakene bak er ulike, er dermed Oslo for norske samfunnsforskere det navet som Chicago er som by for amerikanske byforskere fra samfunnsvitenskapelige disipliner (Small & Feldman, 2012, s. 72). Denne artikkelen vil dermed ha en markant osloslagside i omtalen av norsk forskning, selv om det heller ikke fra Oslo er gjennomført mange vitenskapelige studier av områdesatsingene. Særlig er det få prosess- og effektstudier, studier som kunne vist/antydnet noe om virkninger over tid (se Skagen, 2011, s. 374). Fraværet av vitenskapelige studier fra Norge blir også illustrert om en går gjennom litteraturlisten i en nylig publisert kunnskapsoversikt ført i pennen av forskere på oppdrag av Husbanken (Ruud, Barlindhaug & Staver, 2019), hvor kun to av de norske referansene er til fagfellevurderte arbeider (Brattbakk & Wessel, 2017; Ruud, 2012), og der ingen av dem kan leses som evalueringer av slike satsinger. Selv om hoveddelen av de omtalte studiene er fra Oslo, tar vi også for oss relevante studier fra andre norske byer, som for eksempel Bergen.

Vi fokuserer på *områdesatsinger* som en *tidsavgrenset politikk som retter seg mot utvalgte byområder*, og er først og fremst opptatt av kjerneområdet til områdesatsinger som handler

2. «Når vi har gått gjennom kunnskapsgrunnlaget (for områdesatsingene journ.anm.), så ser vi at det ikke er godt nok og at vi ikke vet nok om hva som virker, sier Sanner», VG, 2.8.2018, <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/KvAvBE/regjeringen-om-integrering-her-blinker-varsellampene>

3. <https://nettsteder.regjeringen.no/byoglevekarsutvalget/>

4. Vi vil oversende nærmere informasjon om søkene ved forespørsel; vi har utelatt det her av plasshensyn.

5. Se også <https://www.veiviseren.no/stotte-i-arbeidsprosess/bo-og-naermiljo/omradesatsing-i-etablerte-boomrader>

om levekår, bomiljø og lokalsamfunnsutvikling. Ifølge myndighetene satses det særlig på (listen er hentet fra Departementene, 2018, s. 6):

- opprusting av bo- og nærmiljø, møteplasser og kulturaktiviteter
- bedre integrering av innvandrere
- bedre resultater i grunnskolen
- å redusere frafallet i videregående skole
- å få flere i arbeid
- å minske kriminaliteten
- å styrke folkehelsen

Vi vurderer ikke andre politiske strategier som delvis kan ha det samme siktemålet om å bedre levekår og utjevne levekårsforskjeller, som øvrig generell velferdspolitik (f.eks. arbeidsmarkedspolitikk, sosial- og utdanningspolitikk) eller den mer overordnede politikken for sosial blanding i nabolag (f.eks. gjennom bolig-, plan- og byutviklingspolitikken). Videre fokuserer vi på studier som tar for seg *endringer «på bakken» blant beboerne i de utvalgte byområdene*, og i mindre grad smale enkelttiltak eller endringer hos de sentrale politikktaktørene (endringer i samarbeid, organisasjoner eller tjenesteutvikling). Med dette menes at vi har konsentrert oss om forskning som sier noe om endringer i nabolag/områder der tiltak har vært gjennomført, det være seg endringer i boligpriser, kriminalitet, beboernes helsetilstand eller fysiske oppgraderinger. Studier som analyserer politikktutvikling/-begrunnelse, styringen av satsingene eller bydelenes organisering med mer, går vi ikke nærmere inn på.

Resten av artikkelens struktur følger av de funn vi har gjort gjennom lesningen av forskningen. Det vil si at vi tar for oss de temattikkene som studiene har fokusert på, eller emner som er mye omtalt i flere arbeider. Selv om «helsetiltak» ikke har vært det mest omtalte, eller best finansierte, i norske områdesatsinger, vier vi dette feltet relativt mye plass nettopp fordi det er her vi finner flest effektstudier, og fordi de omtalte tiltakene ble sagt å skulle være modell for videre arbeid. Vi har også brukt relativt mye plass på å se nærmere på et tiltak som «møteplasser». Dette fordi 1) en underliggende idé bak områdesatsingene er såkalte nabolagseffekter (jf. Departementene, 2018, s. 19); 2) dette igjen innebærer at en ser for seg at naboer påvirker hverandre, blant annet gjennom lokale nettverk der antatt positive rollemodeller kan være nyttige for andre (Andersson & Musterd, 2005); 3) et premiss er en viss sosial blanding lokalt for å sikre «positive rollemodeller i bomiljøene» (Rambøll, 2018, s. 75). Dermed legges det 4) fysisk til rette for at naboer, inkludert de «positive rollemodellene» og de som skal påvirkes, treffes ansikt til ansikt på «møteplasser» (se listen over satsingsområder over). Deretter følger en seksjon der vi diskuterer hva slags studier vi har identifisert. Vi hevder at hovedvekten av litteraturen omtaler tiltak fremfor å evaluere dem. Dette etterfølges av en kort gjennomgang av enkelte internasjonale studier som vi har vurdert som særlig relevante kunnskapskilder. Før vi så avslutter med noen tanker om kunnskapsproduksjon og om områdesatsinger som hensiktsmessig bypolitikk i Norge.

Hovedfunn fra litteraturgjennomgangen

I vår egen gjennomgang er det kun to nyere studier (Aarland mfl., 2017; Kährlik, 2006) som vi vil kategorisere som vitenskapelig publiserte prosess- eller effektanalyser av norske områdesatsinger. Det vil si: som søker å identifisere endringer eller effekter av en rekke tiltak som gjøres i regi av en områdesatsing. Det må understrekes at det er utfordrende å skulle evaluere

omfattende satsinger som områdestrategien innebærer. Vi går likevel ikke inn på den debatten her, men henviser til diskusjonen i Aarland med flere (2017, s. 70 f.) samt i Andersson og Musterd (2005). I tillegg til de to nevnte studiene av Aarland med flere (2017) og Kährrik (2006) foreligger det relevante studier av mer avgrensede tiltak i regi av områdesatsinger som gratis kjernetid i barnehager (Drange & Telle, 2015, 2017) og et geografisk begrenset helseiltak, MoRo, forut for Groruddalssatsingen (Jenum mfl., 2007; Jenum mfl., 2009), et tiltak myndighetene tidlig fremhevet som modell for folkehelseprosjektene en så for seg som del av denne områdesatsingen i Oslo (Plankontoret for Groruddalen, 2007, s. 26). Vi har også identifisert ett omfattende forskningsprosjekt, STORK, også støttet av flere Groruddals-bydeler, som har blitt utført av det samme forskningsmiljøet (Jenum mfl., 2010).

Omdømme, attraktivitet og desegregasjon

Det har vært viktig for politikere/planleggere at de utsatte områdene skal bli mer attraktive (Gabrielsen, 2012, 2014), også fordi dette kan redusere omfanget av segregasjon. Det foreligger ikke norske studier som har sett eksplisitt på områdestrategienes effekt på segregasjonen (se imidlertid Sørvoll mfl., 2020). Likevel kan en anta at politikken ikke har hatt suksess på dette feltet, all den tid den sosioøkonomiske og etniske segregasjonen ikke har blitt merkbart redusert i Oslo, byen der man har hatt den mest omfattende områdesatsingspolitikken også over tid (Brattbakk & Wessel, 2017; Nordvik & Magnusson Turner, 2014; Wessel, 2000, 2015, 2017). Ljunggren og Andersen (2017) og Wessel (2015) finner faktisk en svak *økning* i bostedssegregasjonen. På den andre siden vet vi, med få unntak (se neste avsnitt), lite om hvordan bostedssegregasjonen hadde utviklet seg *uten* områdestrategiene.

En måte å måle attraktivitetsendringer på er om eiendomsprisene endrer seg utover det som kan forklares med «vanlig» prisstigning (Brattbakk & Hansen, 2004; Hansen & Brattbakk, 2005). Ja, det sies at «en fordelaktig måte å evaluere områdesatsingene i Oslo på, er å anvende en hedonisk boligprismodell i kombinasjon med en «kvasi-eksperimentell forskjell-i-forskjell tilnærming», noe Aarland med flere (2017, s. 68) har gjort. Forfatterne forklarer at en antakelse her er at «den totale markedsprisen til en bolig, samlet er et mål på hvor attraktiv boligen er i seg selv, hvor attraktive de lokale tilbudene er, samt hvor attraktive de opplevde fysiske og sosioøkonomiske nabolagskarakteristikkene er» (Aarland mfl., s. 68). Jo høyere pris, jo mer attraktive er boligene og nabolagene. For å si noe om områdetiltakenes effekt, sammenlignes områder som har vært gjenstand for tiltak, med «tilsvarende» områder som ikke har vært del av områdesatsingene, såkalte «kontrollområder». «Det underliggende premisset, er at kontrollområdene representerer det kontrafaktiske, det vil si hvordan boligprisene i [områder med tiltak] ville utviklet seg hadde ikke intervensjonen funnet sted» (Aarland mfl., 2017, s. 71). Forskerne sammenlignet således prisene i ulike områder over tid (2005–2012), både tiltaksområdene og kontrollområdene. Det presiseres at det er utfordrende å identifisere slike kontrollområder siden mange av de aktuelle områdene selv står/har stått på listen over tiltaksområder. Ved å gå ned på et lavere geografisk nivå (under delbydel), mener forfatterne likevel at man har funnet passende kontrollområder, nemlig områder som har vært gjenstand for mindre omfattende tiltakspakker (Aarland mfl., 2017, s. 71). De ser så på fire osloområder (i fire bydeler i Groruddalen) som har gjennomgått «områdeløft», og finner at i to av områdeløftområdene steg eiendomsprisene «signifikant», mens i et annet fant de ingen signifikant effekt, og i et fjerde område var det tvert imot «signifikante negative effekter». Det er likevel visse forbehold en kan ta, som at andre endringer enn de i regi av områdesatsingen har blitt gjennomført parallelt, som at borettslag selv pusser opp (Aarland mfl., 2017, s. 74), noe som vanskeliggjør identifisering av mekanismer eller å påvise klare årsakssammenhenger. Såkalte robusttester tyder likevel på at områdesat-

singene forklarer forskjellene mellom tiltaksområdene og kontrollområdene (Aarland mfl., 2017, s. 76f.). Om eiendomspriser er et tegn på attraktivitet, gir altså denne studien et signal om at områdeløft fungerer positivt.

I en komparativ studie av områdesatsinger i 29 utsatte byområder i åtte europeiske land, inkludert tre bergenske nabolag, finner Kährlik (2006) at målrettede strategier for å styrke sosial blanding og å bygge sosiale arenaer hadde positive effekter på ulike former for sosial inkludering, gitt visse forutsetninger. Å styrke den sosiale blandingen i nabolaget gjennom endringer i boligstrukturen (eie/leie) og inn- og utflytting førte i noen tilfeller til økt sosial kontakt og integrasjon mellom grupper, men var avhengig av hvor godt beboerne var blitt involvert og myndiggjort, hvordan ressursene ble fordelt mellom nyinnflyttede og eksisterende grupper og hvor strategiske eventuelle nødvendige relokaliseringer av opprinnelige beboere var. Uten at disse forutsetningene var oppfylt, opplevde flere områder å bli mer fragmenterte, eller til og med polariserte (Kährlik, 2006, s. 23). Å bygge sosiale arenaer gjennom å skape møteplasser i lokalsamfunnet, beboermedvirkning og -opplæring og å bidra til etablering av og støtte til beboerorganisering, bidro i mange tilfeller til økt sosialt samhold og sosial deltakelse, styrket selvfølelse hos beboerne, reduksjon i sosiale konflikter og økt tilfredshet med nabolaget. Dette skjedde ikke automatisk og overalt. Viktige suksessfaktorer var etablering av ansikt-til-ansikt-kontakter, rettferdig fordeling og god utnyttelse av kompetanse og ressurser, samt omfattende forsøk på å involvere alle grupper. En slik satsing på mobilisering av beboere og interne ressurser så imidlertid ikke alltid ut til å være nok for å bygge sosial kapital og langvarig sosial bærekraft, men fungerte best i samspill med strategier som endret beboersammensetningen der en også tok hensyn til «terskler» for hvor store endringer et lokalsamfunn kan takle. Tross identifisering av noen suksessfaktorer advarer samtidig Kährlik (2006) mot å gi universelle oppskrifter på hvordan områdesatsinger bør utformes og gjennomføres, og vektlegger at en suksessfull strategi alltid må starte med grundige analyser av lokale begrensninger og muligheter (interne kvaliteter blir ofte undervurdert) og ta hensyn til den urbane og nasjonale konteksten som området er del av.

Oppvekst, sosial mobilitet og folkehelse

Å styrke den sosiale mobiliteten og deltakelsen til barn, særlig barn med innvandrerbakgrunn, har vært et sentralt mål i norske områdesatsinger. En måte å styrke oppvekstmiljøet på har vært å teste ut tilbudet om gratis kjernetid i barnehager i en rekke Oslo-bydeler. Den samlede ambisjonen var å medvirke til at barn skulle kunne snakke norsk ved skolestart, gjennom flere delmål om økt deltakelse i barnehage, økt sosialisering og bedre kontakt mellom barnehage og foreldre (Drange & Telle, 2015). Flere omfattende evalueringer av tilbudet om gratis kjernetid (20 timer ukentlig) for fire- og femåringer (f.eks. Drange & Telle, 2015) fant at barnehagebruken økte med 15 prosent blant minoritetsfamilier, og at barna gjorde det bedre på skolen i første, andre og tredje skoletrinn. Forsøket muliggjorde studier der man kunne sammenligne barn i bydeler som lignet hverandre, med og uten gratis kjernetid, noe som gav robuste resultater. Den økte barnehagedeltakelsen viste imidlertid ingen økning i foreldrenes deltakelse i utdanning og arbeid. Det ble konkludert med at det å subsidiere barnehagedeltakelse kan forbedre den kognitive utviklingen til barn i familier med innvandrerbakgrunn (Drange & Telle, 2015). En studie av et lignende forsøk fra 1998 fant at gratis kjernetid i barnehagen for femåringer hadde signifikante positive utslag på jenters avgangskarakterer fra grunnskolen ved 16 års alder (Drange & Telle, 2017).

Utenfor en mer helhetlig og sektorovergripende områdesatsing ble det i perioden 2000–2003 gjennomført en «befolkningsrettet intervensjonsstudie initiert for å redusere risikofaktorene for diabetes og hjerte-karsykdom i bydel Romsås» under kortnavnet MoRo-

prosjektet (Jenum mfl., 2007, s. 50) i regi av bydelen og i samarbeid med aktører som Norges idrettshøgskole og Aker universitetssykehus (Lorentzen mfl., 2005, s. 3). Romsås er et av de utsatte områdene som i etterkant av MoRo har vært et geografisk satsingsområde for Groruddalssatsingen (Ruud mfl., 2018). En styrke ved forskningsdesignet til MoRo var at man hadde et kontrollområde (Furuset) med en «tilsvarende befolkningssammensetning» (Jenum mfl., 2007, s. 50) som på Romsås. Det vil si to multietniske områder «med høy dødelighet og lav sosioøkonomisk status» (Lorentzen mfl., 2005, s. 49). På Romsås ble de «inaktive og lite aktive voksne» sterkt oppmuntret til å bli mer fritidsaktive – dette var intervensjonen, som varte i tre år (Lorentzen mfl., 2005, s. 51, 54). Helsen til beboerne i begge områder ble undersøkt før og etter tiltakene på Romsås. Det viste seg at andelen som ikke var aktive, hadde sunket markant på Romsås, ikke på Furuset. Videre så man klare helsegevinster blant forsøksgruppen på Romsås, og i tillegg mente forskerne å kunne belegge at områdestigmaet var redusert som en konsekvens (Lorentzen mfl., 2005, s. 54–56). De positive effektfunnene fra MoRo-prosjektet gir støtte til lignende tiltak som del av en eventuell områdestrategi. Rent konkret kunne man sett for seg et lignende design når man ville undersøke effektene av «helsefremmende praksis i barnehager og skoler» som del av Groruddalssatsingen (Oslo kommune, 2018). Effektforskningsmodellen fra MoRo har imidlertid ikke blitt fulgt opp, og eventuelle effekter av gjennomførte tiltak er derfor utfordrende å dokumentere, hevder konsulentene som fikk evalueringsansvaret for første fase av Groruddalssatsingen (Proba samfunnsanalyse, 2016, s. 45–46).⁶ Uansett, gitt de positive effektene dokumentert fra MoRo er det dessuten paradoksalt at helsetiltak mer generelt synes å ha vært lite prioritert i selve Groruddalssatsingen, hvor man hadde et mål om utjevning av eksisterende helseulikheter som nevnt i midtveisevalueringen av satsingen (Ruud mfl., 2011, s. 185). Disse ambisjonene ble imidlertid senket i andre halvdel av satsingen. Et mulig unntak er helseforskningsprosjektet STORK, der diabetes (Jenum mfl., 2010), svangerskapsdepresjon (Shakeel mfl., 2015) samt urininkontinens (Bø mfl., 2012) og D-vitaminmangel (Eggemoen mfl., 2016) har vært noen av tematikkene (se dessuten f.eks. Bærug mfl., 2018; Richardsen mfl., 2016; Sletner mfl., 2017; Sletner mfl., 2015; Sommer, Mørkrid mfl., 2013; Sommer, Sletner mfl., 2015). Forskningsprosjektet søkte blant annet å bedre indentifisering av gravide med høy risiko for å få diabetes og andre komplikasjoner, for dermed å redusere uheldige konsekvenser, både på kort og lang sikt, for mor og barn (Sachse mfl., 2012, s. 1). Likevel representerer altså ikke STORK-studiene effektanalyser av tiltak, men en kartlegging av risikofaktorer for ulike helseplager blant gravide, mødre og barn fra ulike etniske grupper i tre bydeler i Groruddalen (Shakeel mfl., 2015; Sommer mfl., 2013).

Møteplasser som områdetiltak

Etableringen av møteplasser er et mye brukt verktøy i norske områdeløft (Ruud, Barlindhaug & Staver 2019, s. 21). Konsulentevalueringene viser ofte nettopp til møteplasser som grøntområder, bibliotek og fritidsklubber når en skal illustrere positive effekter (f.eks. Norconsult & Citiplan, 2019). Særlig i «flerkulturelle boområder» er møteplassene viktig (Rambøll, 2015, s. 38). Under ligger som sagt tanken om «rollemodellmekanismen» (Galster, 2012). Møteplassene sies også å være arenaer for «integrasjon» (som fortjener en

6. Uvisst av hvilken grunn ble ikke forskningsresultatene (eller designet) fra STORK-prosjektet (f.eks. Bø mfl., 2012; Eggemoen mfl., 2016) diskutert eller referert av konsulentene som foretok den endelige evalueringen av Groruddalssatsingen, selv om STORK er omtalt flere ganger (Agenda Kaupang, Proba samfunnsanalyse & Civitas, 2016; Proba samfunnsanalyse, 2016).

egen artikkel, jf. Alexander, 2013; Eriksen, 2010), styrking av folkehelsen med mer. I kunnskapsoversikten finansiert av Husbanken hevder forfatterne at

[f]lere områdeløft har fått til velfungerende sosiale møteplasser for beboere i alle aldre, ofte som resultat av fysisk oppgradering. Ett tiltak kan ha flere positive effekter. Dersom en tenker at det brukes penger på å bygge en leke- og aktivitetspark i nærmiljøet og som viser seg å bli attraktiv å bruke for de som ønsker å leke eller trene, kan det føre til nye bekjentskap blant barnefamilier, eller til at beboere som tidligere ikke var i aktivitet kommer seg ut og opplever bedre helse. Det kan også tenkes at økt livskvalitet oppnås for eksempel ved at barn eller eldre opplever uteområdene som tryggere på kveldstid fordi det er blitt mer lys på gangveiene eller ved at ungdom opplever å bli sett og ivaretatt av ledere på den lokale ungdomsklubben. Andre eksempler kan være at kvinner utenfor arbeidslivet opplever å bli mindre isolert fordi de blir kjent med andre og bygger nettverk på det lokale møtestedet (Ruud, Barlindhaug & Staver, 2019, s. 21–22).

Selv om det ikke foreligger vitenskapelige studier av slike områdeløft-finansierte møteplasser, eksisterer det en omfattende internasjonal litteratur, samt enkelte norske studier, som kan nyansere påstander om møteplassenes (utelukkende) positive effekter (f.eks. Hoekstra & Dahlvik, 2018; Peters, 2010).⁷ Fra Oslo har vi for eksempel forskning som peker mot at kriminalitet planlegges og problematisk atferd forsterkes på arenaer designet nettopp som møteplasser, som fritidsklubber og bibliotek (Andersen, 2014, 2019; Andersen mfl., 2019). Her vil vi også trekke frem en masteroppgave som vi selv har vurdert grundig. Staven (2020) ser nærmere på en møteplass i regi av Oslo kommune og finner få tegn til at arenaen fungerer som tenkt, det vil si som et sted der ulike grupper møtes og brobyggende sosial kapital skapes. Samtidig finner også de nevnte studiene at de som bruker disse arenaene, trives der. Poenget her er å vise at det ikke er noen automatikk i at møteplasser alltid vil være «velfungerende» sett fra myndighetenes side, og at vi uansett trenger bedre dokumentasjon på hvordan møteplassene fungerer. Poenget kan ytterligere illustreres ved å se utenfor landets grenser.

Med utgangspunkt i svenske data hevder forskere at «unge med ‘antisosial atferd’ har møttes [på fritidsklubbene]. Dette bidro til å stimulere til ‘antisosial atferd’ også blant nye brukere» (Andersen & Gerell, 2019, med henvisning til Mahoney mfl., 2004). Mønstrene synes å gjelde både jenter og gutter (Stattin mfl., 2005). I tillegg har «[s]tudier fra Sverige og Storbritannia [...] påvist en økt statistisk sannsynlighet for kriminalitet og andre utslag av uønsket atferd blant ungdom som går på fritidsklubb sammenlignet med ungdom som driver andre typer organiserte fritidsaktiviteter» (Seland & Andersen, 2020, s. 7). Pedersen (2008, s. 60) observerer ikke det samme i en studie fra Oslo, men har sett på hvem som rekrutteres til fritidsklubbene, ikke hva som skjer når ungdommene bruker dem. Også fra andre felt foreligger det studier som trekker i tvil troen på møteplassenes, eller rollemodelle-nes, utelukkende positive effekter (jf. diskusjonen av kriminalitetsforebyggende tiltaks positive og negative effekter over tid i Dishion mfl., 1999; McCord, 2003).

Nabolaget mer generelt kan også tenkes å være en potensiell møteplass. Selv om det også her finnes en rekke norske studier som finner lokal trivsel og sosialt engasjement (f.eks. Andersen mfl., 2017), rapporteres det også om ubehag eller misnøye med erfart mangfold (Andersen mfl., 2015; Einarsen, 2017). Interessant nok antyder Kadasia med flere (2020) at

7. Denne litteraturen er ikke vist til i det «offisielle» kunnskapsgrunnlaget (Ruud, Barlindhaug & Staver, 2019; Veiviseren.no, 2020).

områdeløft Tøyen ikke nødvendigvis gjør at de potensielle «møtene» mellom ulike grupper har slike «positive effekter» som nevnt av Ruud, Barlindhaug og Staver (2019, s. 22, sitert over). Videre viser osloforskning at nabolag ikke må innebære naboskap selv om noen aktivt går inn for det (Robbins, 2005). Nylig oppsummerte Hoekstra og Pinkster (2019) internasjonale evalueringer av tiltak (i regi av områdesatsinger) der målet har vært å styrke «sosial kohesjon i mangfoldige – og ofte fattige – nabolag», med at politikktutformerne ikke når sine egne mål, ja noen ganger har tiltakene motsatt effekt ved å «undergrave sosialt samhold» (Hoekstra & Pinkster, 2019, s. 224, også med referanse til Kährlik, 2006).

Politikkanbefalinger i et norsk kunnskapshull

I utgangspunktet søkte vi å se nærmere på vitenskapelige artikler som har analysert satsingene, inkludert spesifikke tiltak, og særlig vurdert mulige virkninger. Denne litteraturen var imidlertid relativt begrenset. Vi gikk derfor også gjennom norske studier der områdesatsinger og -løft løftes frem av forfatterne, selv om arbeidene ikke kan kategoriseres som «effektstudier». Av plasshensyn beskriver vi ikke disse enkeltstudiene i detalj (som Andersen & Biseth, 2013; Andersson mfl., 2017; Brattbakk & Wessel, 2013, 2017; Danielsen & Engebriksen, 2014; Gabrielsen, 2012; Holgersen, 2020; Rosten, 2017; Ruud, 2012; Rørtveit, 2019; Søholt mfl., 2012). Det som burde nevnes, er at enkelte studier direkte synes å koble områdesatsinger til endringer, som Danielsens (2017) studie fra Romsås, uten at vi kan se at datamaterialet/forskningsdesignet er egnet for slike slutninger.

Oppsummert kan det konstateres at hovedvekten av den norske litteraturen omtaler tiltak fremfor å evaluere dem. At det foreligger få vitenskapelige «effektstudier» av norske områdesatsinger, medfører at det er utfordrende å komme med politikk anbefalinger utover det å ønske seg mer forskning. For «vi vet simpelthen ikke om målrettede [nabolagsintervensjoner] er effektive eller ikke» (Brattbakk & Wessel, 2013, s. 404). Når det er sagt, peker studier som Aarland med flere (2017) på positive effekter på boligpriser, og dermed på økt attraktivitet, som følge av områdesatsing i visse Oslo-nabolag. Interessant i denne sammenheng er at studien fra Aarland med flere (2017) ikke er finansiert av noen av direktoratene, kommunene eller departementene som «eier» områdesatsingene. Sistnevnte aktører har heller prioritert konsultantevalueringer (se Myro, 2019, s. 9). Slik vi ser det, har dette ikke vært problemfritt (se også Lahti Edmark, 2003, s. 119). For eksempel vurderte konsulentene som gjennomførte sluttevaluering av første fase av Groruddalssatsingen (2007–2017), det dit hen at de ikke hadde grunnlag for å foreta «måling av mulige resultater/effekter» (Agenda Kaupang mfl., 2016, s. 175). Gitt at vi i Norge har god tilgang på en rekke register- og surveybaserte data på relativt lavt geografisk nivå, ser vi et uutnyttet potensial for bedre studier av norske områdesatsinger i form av longitudinelle panelstudier der de samme individene følges over tid, og komparasjon av lignende byområder med og uten områdesatsing (igjen trekker vi frem Aarland med flere (2017) som en mulig modell). Like viktig er det at man gjennom konsulentoppdrag ikke står fritt til å velge forskningsspørsmål og -design, tidsbruk med mer, samt at rapportene ikke går gjennom en ekstern kvalitetssikring slik fagfelleverderingssystemet i vitenskapelige tidsskrifter representerer. Konsulentrapporter kan også redigeres av oppdragsgiver eller holdes tilbake ved uønskede funn. Vi anerkjenner selvsagt likevel at det kan ligge verdifull kunnskap i studier som ikke har gjennomgått fagfelleverdering, men holder fast ved at det er vanskeligere å vurdere kvaliteten på denne kunnskapen.

Lærdom fra internasjonale studier

Internasjonalt har det vært en omfattende faglig debatt om områdesatsinger, inkludert diskusjoner av satsinger med relativt mer radikale grep enn man har sett i Norge (f.eks. van Gent mfl., 2018; Aalbers mfl., 2011). Det er verdt å understreke at også i Storbritannia og USA synes det å eksistere et lignende kunnskapshull som i Norge (Phillips & Harrison, 2010; Sampson, 2019). Her må det nevnes at vi ikke har gjort en systematisk litteraturgjennomgang, men sett hen til noen internasjonale nøkkelstudier på feltet. En mer omfattende litteraturstudie enn det vi har hatt mulighet til, vil kunne gi et annet bilde (for mer om ideene bak områdepolitikken i europeiske og nordamerikanske byer, se f.eks. Andersson & Musterd, 2005; van Gent mfl., 2009).

Uansett er det påpekt at større endringer synes vanskelig å få til gjennom områdepolitikk eller mer prosjektorganiserte tiltak (jf. Sharkey, 2018, s. 183). Fra Sverige har det blitt hevdet at områdesatsingene ikke bidro markant til å redusere segregasjon (Andersson mfl., 2010), og en dansk studie finner at danske områdesatsinger ikke har hatt noen effekt på sosial blanding (Christensen, 2015). I USA har forskere vært kritiske til at fattigdom lar seg «fikse» med geografisk orienterte satsinger (Modarres, 2002; Sharkey, 2018). Heller ikke i Nord-Irland var det enkelt å vise positive endringer over et bredt spekter av velferdsmål (Mohan mfl., 2019). Ellers fra Storbritannia gir studier grunn til å være skeptiske til effektene av områdebaserede tiltak, selv om en viss optimisme også er å spore (Lawless, 2006, 2012) – men da en optimisme som ikke synes å deles av andre europeiske forskere (van Gent mfl., 2009). En burde heller ikke se bort fra at attraktivitet kan påvirkes negativt – gjennom forsterket områdestigma – som følge av den økte oppmerksomheten som områdesatsinger kan skape (Vallée, 2017). Selv om det internt i nabolaget blir en bedring av de lokale stedsbildene, kan det eksterne stedsblikket forbli negativt (Sharpe, 2013). Etter en litteraturgjennomgang hevder Sharpe (2013) at det ikke er mye støtte for en slik politikk (Sharpe, 2013, s. 168). Videre understreker vi at en rekke studier samtidig påpeker problemer med å identifisere effekter eller evaluere tiltakene mer generelt (Alves, 2017; O'Reilly, 2007; Ploegmakers & Beckers, 2015). Lawless (2013) argumenterer for å inkludere både kvalitative og kvantitative strategier når en skal evaluere slike satsinger, og påpeker at blant annet aktørintervjuer kan gi et mer positivt bilde enn andre data(analyser) ser ut til å støtte opp under.

Dernest underslår vi ikke at det kan være mer «begrensede» positive funn, knyttet særlig til sosialt engasjement og utviklingen av sosial kapital (Agger & Jensen, 2015; Agger mfl., 2016), samt det å styrke lokal medvirkning (Atkinson & Zimmermann, 2018), selv om det også foreligger mer kritiske diskusjoner av slike fenomener (Hindhede, 2016; Pinkster, 2009; van Gent mfl., 2016; se også Andersen & Skrede, under publisering). Når det er sagt, finner vi studier også av andre, mer begrensede tematikker, der det rapporteres positive funn – som kriminalitetsreduksjon (Alonso mfl., 2019) og helsetiltak (Zapata Moya & Navarro Yáñez, 2017). Dette støtter iverksettelse av områdesatsinger (se også Foden mfl., 2010).

Avsluttende refleksjoner

Vår gjennomgang viser at litteraturen ikke gir et entydig bilde – det er vanskelig å vurdere om områdesatsingene bidrar merkbart positivt, negativt, eller har en mer begrenset eller triviell effekt. Enkelttiltak er enklere å evaluere enn store programmer, selv om Aarland med flere (2017) er et interessant unntak. Like fullt, diskusjonen av mer begrensede tiltak som møteplasser gir grunn til en viss tilbakeholdenhet med å anbefale dette om målet er for eksempel integrasjon eller kriminalitetsforebygging. Noe som gjør vår vurdering av eventuelle effekter av områdesatsingene utfordrende, er både omfanget av og innretningen på

kunnskapsproduksjonen. Mer konkret ser vi at det knapt er gjennomført vitenskapelige studier av norske områdesatsinger. Rett nok har det vært foretatt noen evalueringer, også av forskere, men nesten uten unntak har disse vært gjennomført som konsulentoppdrag bestilt av dem som står ansvarlige for det som skal evalueres. Disse prosjektene har vært begrenset av datatilgang, stramme tidsrammer (også på grunn av de økonomiske rammene) og av at oppdragsgiver i stor grad har bestemt problemstillinger og metodevalg/forskningsdesign. Selv om forfatterne har stått friere enn antatt her, er vår vurdering av rapportenes innhold uansett at analysene og argumentene hviler på både et for begrenset datatilfang og på en for selektiv lesning av foreliggende forskning. En parallell her er det skjøre kunnskapsgrunnlaget som nylig ble identifisert i en studie av «medvirkning» som sentral del av norsk byplanlegging og -utvikling (Andersen & Skrede, under publisering). Vi parafraserer derfor Aarland og medforfattere (2017, s. 78) og oppfordrer til mer forskning for å kunne identifisere mekanismer, eller forstå de komplekse samspillprosessene som gjør at områdesatsinger virker eller ei. Behovet for mer forskning kan også begrunnes i at de sammensatte og komplekse utfordringene i levekårsutsatte byområder representerer «samfunnsfloker» som det dermed også er krevende å utforme effektiv politikk for å løse. Det kontrafaktiske poeng, altså at vi vet relativt lite om hvordan segregasjonen og områdeutviklingen ville vært uten områdesatsingene, forsterker dessuten behovet for velfundert kunnskapsutvikling på dette feltet.

Vår vurdering er derfor at et antall av politikkanbefalingene fra slike rapporter er lansert på et relativt skjørt kunnskapsgrunnlag. Ovenfor har vi gitt noen eksempler på hvordan en lesning av foreliggende vitenskapelige studier rokker ved enkelte konkrete konsulentråd. Likevel vil vi understreke at forskningen på nabolageffekter fra Norge (Brattbakk, 2014; Brattbakk & Wessel, 2013, 2017; Toft & Ljunggren, 2016) tilsier at visse stedsbaserte satsinger er fornuftige (jf. Sampson, 2019). Et annet poeng er at innenfor dagens «ramme[r] av en markedsliberal boligpolitikk» (Sørvoll mfl., 2020, s. 77), der store deler av boligkonsumentene dermed kjøper seg inn i det de vurderer som sosialt passende nabolag (jf. Andersen, 2014), så vil Oslo «forbli en utpreget delt by» (Sørvoll mfl., 2020, s. 77). I forlengelsen av dette og av studier som viser systematiske kvalitetsforskjeller mellom byområder (Andersen & Skrede, 2017; Ljunggren mfl., 2017), vil det med et sosialt rettferdighetsperspektiv (Fainstein, 2010, 2014) også være grunnlag for områdesatsinger.

Om artikkelen

Vi takker Fredrikstad kommune, Østfold fylkeskommune og Forskningsrådet (prosjektnummer 259888) for finansiell støtte til arbeidet med denne artikkelen. Vi takker også to anonyme fagfeller og redaksjonen for gode og konstruktive kommentarer til et tidligere utkast.

Referanser

- Aalbers, M.B., van Gent, W.P.C., & Pinkster, F.M. (2011). Comparing deconcentrating poverty policies in the United States and the Netherlands: A critical reply to Stal and Zuberi. *Cities*, 28(3), 260–264. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2010.08.003>
- Agenda Kaupang, Proba samfunnsanalyse & Civitas. (2016). *Sluttevaluering av Groruddalsatsingen: Hovedrapport*. Oslo kommune, Byrådsavdeling for byutvikling.
- Agger, A., & Jensen, J.O. (2015). Area-based initiatives — and their work in bonding, bridging and linking social capital. *European Planning Studies*, 23(10), 2045–2061. DOI: <https://doi.org/10.1080/09654313.2014.998172>

- Agger, A., Roy, P., & Leonardsen, Ø. (2016). Sustaining area-based initiatives by developing appropriate «anchors»: The role of social capital. *Planning Theory & Practice*, 17(3), 325–343. DOI: <https://doi.org/10.1080/14649357.2016.1195435>
- Alexander, J.C. (2013). Struggling over the mode of incorporation: Backlash against multiculturalism in Europe. *Ethnic and Racial Studies*, 36(4), 531–556. DOI: <https://doi.org/10.1080/01419870.2012.752515>
- Alonso, J.M., Andrews, R., & Jorda, V. (2019). Do neighbourhood renewal programs reduce crime rates? Evidence from England. *Journal of Urban Economics*, 110, 51–69. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jue.2019.01.004>
- Alves, S. (2017). Assessing the impact of area-based initiatives in deprived neighborhoods: The example of S. João de Deus in Porto, Portugal. *Journal of Urban Affairs*, 39(3), 381–399. DOI: <https://doi.org/10.1080/07352166.2016.1245081>
- Andersen, B. (2014). *Westbound and eastbound: Managing sameness and the making of separations in Oslo* [ph.d.-avhandling]. University of Oslo.
- Andersen, B. (2019). Marginality and banality in the segregated city: Reflections on the ‘riots’ in Oslo. *Ethnicities*, 19(6), 1121–1137. DOI: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1468796819866334>
- Andersen, B., & Biseth, H. (2013). The myth of failed integration: The case of Eastern Oslo. *City & Society*, 25(1), 5–24. <https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/ciso.12004>
- Andersen, B., Brattbakk, I., & Dalseide, A.M. (2017). Vinderenliv og Tøyenliv: Ro og uro i en segregert by. I J. Ljunggren (red.), *Oslo – ulikhetenes by* (s. 189–208). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Andersen, B., Dalseide, A.M., & Fagerlid, C. (2019). *Byrom og hverdagsliv: Kosmos og kaos på folkebiblioteket*. Foredrag på Storbykonferansen, Oslo.
- Andersen, B., & Gerell, M. (2019, 3. november). Kriminalitetsforebygging: Vi vet lite om hva som funker. *Dagsavisen*.
- Andersen, B., Røe, P.G., & Sæter, O. (2015). Trust and distrust in Oslo: Examining the relationship between the ideals of urban policy and (re)actions and ideals of citizens. I E. Righard, M. Johansson & T. Salonen (red.), *Social transformations in Scandinavian cities: Nordic perspectives on urban marginalisation and social sustainability* (s. 107–123). Lund: Nordic Academic Press.
- Andersen, B., & Skrede, J. (2017). Planning for a sustainable Oslo: the challenge of turning urban theory into practice. *Local Environment*, 22(5), 581–594. DOI: <https://doi.org/10.1080/13549839.2016.1236783>
- Andersen, B., & Skrede, J. (under publisering). Medvirkningsideologiens inntog i byplanleggingen – en invitasjon til grubling [akseptert manus]. *Kart og plan*.
- Andersson, R. (2019). Comparative perspectives on segregation: Reflection on segregation and integration: A Swedish perspective. I I.G. Ellen & J.P. Steil (red.), *The dream revisited: Contemporary debates about housing, segregation, and opportunity* (s. 44–47). New York: Columbia University Press.
- Andersson, R., Brattbakk, I., & Vaattovaara, M. (2017). Natives’ opinions on ethnic residential segregation and neighbourhood diversity in Helsinki, Oslo and Stockholm. *Housing Studies*, 32(4), 491–516. DOI: <https://doi.org/10.1080/02673037.2016.1219332>
- Andersson, R., Bråmås, Å., & Holmqvist, E. (2010). Counteracting segregation: Swedish policies and experiences. *Housing Studies*, 25(2), 237–256. DOI: <https://doi.org/10.1080/02673030903561859>
- Andersson, R., & Musterd, S. (2005). Area-based policies: A critical appraisal. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 96(4), 377–389. DOI: <https://doi.org/10.1111/jf.1467-9663.2005.00470.x>

- Atkinson, R., & Zimmermann, K. (2018). Area-based initiatives – a facilitator for participatory governance? I H. Heinelt & S. Münch (red.), *Handbook on Participatory Governance*. Cheltenham: Edward Elgar. <https://uwe-repository.worktribe.com/output/873078/area-based-initiatives-a-facilitator-for-participatory-governance>
- Brattbakk, I. (2014). Block, neighbourhood or district? The importance of geographical scale for area effects on educational attainment. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 96(2), 109–125. DOI: <https://doi.org/10.1111/geob.12040>
- Brattbakk, I., & Hansen, T. (2004). Post-war large housing estates in Norway – Well-kept residential areas still stigmatised? *Journal of Housing and the Built Environment*, 19(3), 311–332. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10901-004-0697-9>
- Brattbakk, I., & Wessel, T. (2013). Long-term neighbourhood effects on education, income and employment among adolescents in Oslo. *Urban Studies*, 50(2), 391–406. DOI: <https://doi.org/10.1177/0042098012448548>
- Brattbakk, I., & Wessel, T. (2017). Nabolagets effekt: Hva er problematisk med geografisk ulikhet? I J. Ljunggren (red.), *Oslo – ulikhetenes by* (s. 337–358). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Bærug, A., Sletner, L., Laake, P., Fretheim, A., Løland, B.F., Waage, C.W., ... Jenum, A.K. (2018). Recent gestational diabetes was associated with mothers stopping predominant breastfeeding earlier in a multi-ethnic population. *Acta Paediatrica*, 107(6), 1028–1035. DOI: <https://doi.org/10.1111/apa.14274>
- Bø, K., Pauck Øglund, G., Sletner, L., Mørkrid, K., & Jenum, A. (2012). The prevalence of urinary incontinence in pregnancy among a multi-ethnic population resident in Norway. *BJOG: An International Journal of Obstetrics & Gynaecology*, 119(11), 1354–1360. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1471-0528.2012.03435.x>
- Christensen, G. (2015). A Danish tale of why social mix is so difficult to increase. *Housing Studies*, 30(2), 252–271. DOI: <https://doi.org/10.1080/02673037.2014.982519>
- Danielsen, K. (2017). Et forsøk på å beskrive det foranderlige. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(6), 453–469. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2017-06-03>
- Danielsen, K., & Engebriksen, A.I. (2014). Stovner – problemområde eller lutter idyll? Om forholdet mellom statistikk og erfaring. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 17(3), 27–40. Hentet fra: <https://oda.hioa.no/en/stovner-problemomrade-eller-lutter-idyll-om-forholdet-mellom-statistikk-og-erfaring/asset/dspace:6998/1167233.pdf>
- Departementene. (2018). *Utredning om statlig områderettet innsats i Norge*. Oslo: Regjeringen. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/5866ef8e06b445abb2c1b031d5a34da7/utredning-omradesatsing.pdf>
- Dishion, T.J., McCord, J., & Poulin, F. (1999). When interventions harm: Peer groups and problem behavior. *American Psychologist*, 54(9), 755–764. DOI: <https://doi.org/10.1037/0003-066x.54.9.755>
- Drange, N., & Telle, K. (2015). Promoting integration of immigrants: Effects of free child care on child enrollment and parental employment. *Labour Economics*, 34, 26–38. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2015.03.006>
- Drange, N., & Telle, K. (2017). Preschool and school performance of children from immigrant families. *Empirical Economics*, 52(2), 825–867. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00181-016-1091-7>
- Econ Pöyry AS. (2008). *Følgeevaluering av områdesatsingen i Groruddalen: Utarbeidet for Husbanken* (Rapport 2008-124).
- Eggemoen, Å.R., Falk, R.S., Knutsen, K.V., Lagerløv, P., Sletner, L., Birkeland, K.I., & Jenum, A.K. (2016). Vitamin D deficiency and supplementation in pregnancy in a multiethnic population-based cohort. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 16(1), 7. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12884-016-0796-0>

- Einarsen, H.P. (2017). Lyden av Grønland. *Norsk museumstidsskrift*, 3(1), 6–19. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.2464-2525-2017-01-02>
- Eriksen, T.H. (2010). *Samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fainstein, S.S. (2010). *The just city*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Fainstein, S.S. (2014). The just city. *International Journal of Urban Sciences*, 18(1), 1–18. DOI: <https://doi.org/10.1080/12265934.2013.834643>
- Foden, M., Grimsley, M., Lawless, P., & Wilson, I. (2010). Linking interventions to outcomes in area regeneration: The New Deal for Communities Programme in England. *Town Planning Review*, 81(2), 151–172. DOI: <https://doi.org/10.3828/tpr.2009.32>
- Gabrielsen, G.V. (2012). Implementing an area-based strategy in Groruddalen, Norway. *Urban Research & Practice*, 5(1), 76–92. DOI: <https://doi.org/10.1080/17535069.2012.656454>
- Gabrielsen, G.V. (2014). *Groruddalen: Oslos vakreste verkebyll? Problemrepresentasjoner og stedsforståelser i Groruddalssatsingen* [ph.d.-avhandling]. Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo.
- Galster, G.C. (2012). The mechanism(s) of neighbourhood effects: Theory, evidence, and policy implications. I M. van Ham, D. Manley, N. Bailey, L. Simpson & D. Maclennan (red.), *Neighbourhood effects research: New perspectives* (s. 23–56). Dordrecht: Springer Netherlands.
- Hansen, T., & Brattbakk, I. (2005). Drabantbyene – bedre enn sitt rykte? I R. Barlindhaug (red.), *Storbyens boligmarked – drivkrefter, rammebetingelser og handlingsvalg* (s. 33–66). Oslo: Scandinavian Academic Press.
- Hindhede, A.L. (2016). Neighbourhood renewal, participation, and social capital in deprived areas: unintended consequences in a Nordic context. *European Societies*, 18(5), 535–559. DOI: <https://doi.org/10.1080/14616696.2016.1226375>
- Hoekstra, M.S., & Dahlvik, J. (2018). Neighbourhood participation in super-diverse contexts: comparing Amsterdam and Vienna. *Urban Research & Practice*, 11(4), 441–459. DOI: <https://doi.org/10.1080/17535069.2017.1390780>
- Hoekstra, M.S., & Pinkster, F.M. (2019). ‘We want to be there for everyone’: Imagined spaces of encounter and the politics of place in a super-diverse neighbourhood. *Social & Cultural Geography*, 20(2), 222–241. DOI: <https://doi.org/10.1080/14649365.2017.1356362>
- Holgensen, S. (2020). Lift the class – not the place! On class and urban policies in Oslo. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 1–20. DOI: <https://doi.org/10.1080/04353684.2020.1728701>
- Husbanken. (2018a, 19. juli). Forskning og utredninger. *Områdesatsing i etablerte boområder*. Hentet fra: <https://www.veiviseren.no/stotte-i-arbeidsprosess/bo-og-naermiljo/omradesatsing-i-etablerte-boomrader>
- Husbanken. (2018b). Områdesatsing i etablerte boområder. *Veiviser – Bolig for velferd*. Hentet fra: <https://www.veiviseren.no/stotte-i-arbeidsprosess/bo-og-naermiljo/omradesatsing-i-etablerte-boomrader>
- IMDi. (2014). *Tverrsektorielt samarbeid i områdesatsing. Eit statleg perspektiv på områdesatsing som tverrsektorielt grep i velferdspolitikken*. Oslo: IMDi.
- Jenum, A.K., Lorentzen, C., Graff-Iversen, S., Andersen, S., Ødegaard, A.K., Holm, I., ... Ommundsen, Y. (2007). Kan lokalbaserte strategier bidra til å redusere sosiale helseforskjeller? MoRo-prosjektet – bakgrunn, hovedresultater og erfaringer. *Norsk Epidemiologi*, 17(1), 49–57. DOI: <https://doi.org/10.5324/nje.v17i1.170>
- Jenum, A.K., Lorentzen, C.A., & Ommundsen, Y. (2009). Targeting physical activity in a low socioeconomic status population: Observations from the Norwegian ‘Romsas in Motion’ study. *British Journal of Sports Medicine*, 43(1), 64–69. DOI: <https://doi.org/10.1136/bjism.2008.053637>

- Jenum, A.K., Sletner, L., Voldner, N., Vangen, S., Morkrid, K., Andersen, L.F., ... Birkeland, K.I. (2010). The STORK Groruddalen research programme: A population-based cohort study of gestational diabetes, physical activity, and obesity in pregnancy in a multiethnic population. Rationale, methods, study population, and participation rates. *Scandinavian Journal of Public Health*, 38(5 Suppl), 60–70. DOI: <https://doi.org/10.1177/1403494810378921>
- Kadasia, V.N.I., Andersen, B., & Dalseide, A.M. (2020). Trivsel og usikkerhet på Tøyen: En studie av foreldrebilder av et løftet byområde. *Tidsskrift for boligforskning*, 3(2).
- Kährik, A. (2006). Tackling social exclusion in European neighbourhoods: Experiences and lessons from the NEHOM project. *GeoJournal*, 67(1), 9–25. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10708-006-9004-5>
- Lahti Edmark, H. (2003). *Fängslande bilder, fängslande verklighet: Om utsatta bostadsområden och interventioner*. Lund University. Hentet fra: <https://portal.research.lu.se/ws/files/4626140/625206.pdf>
- Lawless, P. (2006). Area-based urban interventions: Rationale and outcomes: The New Deal for Communities Programme in England. *Urban Studies*, 43(11), 1991–2011. DOI: <https://doi.org/10.1080/00420980600897859>
- Lawless, P. (2012). Can area-based regeneration programmes ever work? Evidence from England's New Deal for Communities Programme. *Policy Studies*, 33(4), 313–328. DOI: <https://doi.org/10.1080/01442872.2012.694639>
- Lawless, P. (2013). Reconciling «bottom-up» perspectives with «top-down» change data in evaluating area regeneration schemes. *European Planning Studies*, 21(10), 1562–1577. DOI: <https://doi.org/10.1080/09654313.2012.722959>
- Ljunggren, J., & Andersen, P.L. (2017). Vestkant og østkant, eller nye skillelinjer? Bostedssegregasjon blant Oslo-ungdom mellom 2003 og 2012. I J. Ljunggren (red.), *Oslo – ulikhetenes by* (s. 57–79). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Ljunggren, J., Toft, M., & Flemmen, M. (2017). Geografiske klasseskiller: Fordelingen av goder og byrder mellom Oslos bydeler. I J. Ljunggren (red.), *Oslo – ulikhetenes by* (s. 359–376). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Lorentzen, C., Ommundsen, Y., Jenum, A.K., & Ødegaard, A.K. (2005). *MoRo «Mosjon på Romsås» – en intervensjon for å fremme fysisk aktivitet i en multietnisk befolkning i Oslo øst. Erfaringer og resultater fra MoRo-prosjektet*. Oslo: Norges idrettshøgskole.
- McCord, J. (2003). Cures that harm: Unanticipated outcomes of crime prevention programs. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 587(1), 16–30. DOI: <https://doi.org/10.1177/0002716202250781>
- Modarres, A. (2002). Persistent poverty and the failure of area-based initiatives in the U.S. *Local Economy*, 17(4), 289–302. DOI: <https://doi.org/10.1080/0269094022000022714>
- Mohan, G., Longo, A., & Kee, F. (2019). Post-conflict area-based regeneration policy in deprived urban neighbourhoods. *Regional Studies*, 1–13. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2019.1644450>
- Myro, M. (2019). *Statlig-kommunalt samarbeid i områdesatsinger: En komparativ studie av statlig-kommunalt samarbeid i områdesatsinger i Trondheim og Drammen* [masteroppgave i statsvitenskap]. NTNU, Trondheim.
- Norconsult & Citiplan. (2019). *Byplanlegging som fremmer folkehelse: Kunnskapsgrunnlag og anbefalinger*. Hovedrapport.
- Nordvik, V., & Magnusson Turner, L. (2014). Survival and exits in neighbourhoods: A long-term analysis. *Housing Studies*, 30(2), 228–251. DOI: <https://doi.org/10.1080/02673037.2014.982518>
- O'Reilly, D. (2007). Comment on Rhodes et al. (2005): Some further thoughts on assessing the effects of area-based initiatives on local outcomes. *Urban Studies*, 44(5–6), 1145–1153. DOI: <https://doi.org/10.1080/00420980701255973>

- Oslo kommune. (2018). *Helsefremmende praksis i barnehager og skoler i Groruddalen: En kartlegging av kosthold og fysisk aktivitet*. Oslo: Oslo kommune.
- Oslo kommune. (2020a). Delprogram nærmiljø. *Byutvikling*. Hentet fra: <https://www.oslo.kommune.no/byutvikling/delprogram-narmiljo/>
- Oslo kommune. (2020b). Enige om bred innsats for Grønland og Tøyen. *Pressemeldinger*. 17. februar.
- Pedersen, W. (2008). Deltakelse i ungdomsorganisasjoner og bruk av rusmidler. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 8(1), 49–65. <https://journals.hioa.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1088>
- Peters, K. (2010). Being together in urban parks: Connecting public space, leisure, and diversity. *Leisure Sciences*, 32(5), 418–433. DOI: <https://doi.org/10.1080/01490400.2010.510987>
- Phillips, D., & Harrison, M. (2010). Constructing an integrated society: Historical lessons for tackling black and minority ethnic housing segregation in Britain AU – Phillips, Deborah. *Housing Studies*, 25(2), 221–235. DOI: <https://doi.org/10.1080/02673030903561842>
- Pinkster, F.M. (2009). *Living in concentrated poverty* [ph.d.-avhandling]. University of Amsterdam.
- Plankontoret for Groruddalen. (2007). *Groruddalsatsingen: Nå er vi i gang! Tiltak 2007*. Oslo: Oslo kommune.
- Ploegmakers, H., & Beckers, P. (2015). Evaluating urban regeneration: An assessment of the effectiveness of physical regeneration initiatives on run-down industrial sites in the Netherlands. *Urban Studies*, 52(12), 2151–2169. DOI: <https://doi.org/10.1177/0042098014542134>
- Proba samfunnsanalyse. (2016). *PO 4: Oppvekst, utdanning, levekår, kulturaktiviteter og inkludering. Devaluering* (Notat 2016 – 03).
- Prop. 1 S (2019–2020). *Proposisjon til Stortinget* (forslag til stortingsvedtak). Oslo: Kulturdepartementet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/218e2d95e8e54cf685d3aaeba909ef44/no/pdfs/prp201920200001kuddpdfs.pdf>
- Rambøll. (2015). *Kvantitativ undersøkelse for Saupstad-Kolstad*. Trondheim kommune.
- Rambøll. (2018). *Stedsanalyse Holmlia syd*. Oslo: Rambøll.
- Regjeringen. (2018). *Faktaark: NOU Levekår og integreringsutfordringer i byområder*.
- Richardsen, K.R., Falk, R.S., Jenum, A.K., Mørkrid, K., Martinsen, E.W., Ommundsen, Y., & Berntsen, S. (2016). Predicting who fails to meet the physical activity guideline in pregnancy: A prospective study of objectively recorded physical activity in a population-based multi-ethnic cohort. *BMC Pregnancy & Childbirth*, 16(1), 186. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12884-016-0985-x>
- Robbins, E. (2005). Et nabolag uten naboskap: Virkningene av fornyelsen på Grünerløkka. I J. Aspen (red.), *By og byliv i endring: Studier av byrom og handlingsrom i Oslo* (s. 223–250) Oslo: Scandinavian Academic Press.
- Rosten, M.G. (2017). Territoriell stigmatisering og gutter som «leker getto» i Groruddalen. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(1), 53–70. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2017-01-04>
- Ruud, M.E. (2012). Områdeløft – bidrag til utjevning av boforhold og levekår? I B.I. Nordahl (red.), *Boligmarked og boligpolitikk* (s. 299–316). Oslo: Akademika forlag.
- Ruud, M.E., Andersen, B., Brattbakk, I., Breistrand, H., Nygaard, M.O., & Vestby, G.M. (2018). *Utfordringer og mulighetsrom: Oppstartsanalyse for områdeløft på Romsås og Grorud* (NIBR-rapport 2018:4). Oslo: NIBR
- Ruud, M.E., Andersen, B., Berge, S., mfl. (2019). *Spenninger og harmoni – Sosiokulturell stedsanalyse for Furuset* (NIBR-rapport 2019:18). Oslo: NIBR
- Ruud, M.E., Barlindhaug, R., & Staver, A.B. (2019). *Kunnskapsoversikt: Områderettet innsats som virkemiddel. Internasjonale eksempler* (NIBR-rapport 2019:25). Oslo: NIBR
- Ruud, M.E., Holm-Hansen, J., Nenseth, V., & Tønnesen, A. (2011). *Midtveisevaluering av Groruddalsatsingen* (Samarbeidsrapport NIBR/TØI). Oslo: NIBR/TØI.
- Rørtveit, H.N. (2019). *Drabantbyen som problem: Områdeløft møter beboere på Saupstad-Kolstad i Trondheim*. I I.M. Henriksen & A.H. Tjora (red.), *Bysamfunn* (s. 42–54). Oslo: Universitetsforlaget.

- Sachse, D., Sletner, L., Mørkrid, K., Jenum, A.K., Birkeland, K.I., Rise, F., ... Berg, J.P. (2012). Metabolic changes in urine during and after pregnancy in a large, multiethnic population-based cohort study of gestational diabetes. *PLoS one*, 7(12), e52399–e52399. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0052399>
- Sampson, R.J. (2019). Neighbourhood effects and beyond: Explaining the paradoxes of inequality in the changing American metropolis. *Urban Studies*, 56(1), 3–32. DOI: <https://doi.org/10.1177/0042098018795363>
- Seland, I., & Andersen, P.L. (2020). Hva kjennetegner ungdom som går på norske fritidsklubber og ungdomshus? *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*, 1(1), 6–26. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.2535-8162-2020-01-02>
- Shakeel, N., Eberhard-Gran, M., Sletner, L., Slinning, K., Martinsen, E.W., Holme, I., & Jenum, A.K. (2015). A prospective cohort study of depression in pregnancy, prevalence and risk factors in a multi-ethnic population. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 15(1), 5. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12884-014-0420-0>
- Sharkey, P. (2018). *Uneasy peace: The great crime decline, the renewal of city life, and the next war on violence*. New York: Norton.
- Sharpe, E.K. (2013). Targeted neighbourhood social policy: A critical analysis. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 5(2), 158–171. DOI: <https://doi.org/10.1080/19407963.2013.811018>
- Skagen, S. (2011). Groruddalssatsningen i Oslo kommune – en helsepolitisk analyse. *Socialmedicinsk tidsskrift*, (4), 366–376. Hentet fra: <http://socialmedicinsktidsskrift.se/index.php/smt/article/view/821>
- Sletner, L., Jenum, A.K., Yajnik, C.S., Mørkrid, K., Nakstad, B., Rognerud-Jensen, O.H., ... Vangen, S. (2017). Fetal growth trajectories in pregnancies of European and South Asian mothers with and without gestational diabetes, a population-based cohort study. *PLoS one*, 12(3), e0172946–e0172946. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0172946>
- Sletner, L., Rasmussen, S., Jenum, A.K., Nakstad, B., Jensen, O.H.R., & Vangen, S. (2015). Ethnic differences in fetal size and growth in a multi-ethnic population. *Early Human Development*, 91(9), 547–554. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.earlhumdev.2015.07.002>
- Small, M.L., & Feldman, J. (2012). Ethnographic evidence, heterogeneity, and neighbourhood effects after moving to opportunity. I M. van Ham, D. Manley, N. Bailey, L. Simpson & D. Maclennan (red.), *Neighbourhood effects research: New perspectives* (s. 57–77). Dordrecht: Springer Netherlands.
- Sommer, C., Mørkrid, K., Jenum, A.K., Sletner, L., Mosdøl, A., & Birkeland, K.I. (2013). Weight gain, total fat gain and regional fat gain during pregnancy and the association with gestational diabetes: A population-based cohort study. *International Journal of Obesity*, 38, 76. DOI: <https://doi.org/10.1038/ijo.2013.185>
- Sommer, C., Sletner, L., Jenum, A.K., Mørkrid, K., Andersen, L.F., Birkeland, K.I., & Mosdøl, A. (2013). Ethnic differences in maternal dietary patterns are largely explained by socio-economic score and integration score: a population-based study. *Food & Nutrition Research*, 57(1), 21164. DOI: <https://doi.org/10.3402/fnr.v57i0.21164>
- Sommer, C., Sletner, L., Mørkrid, K., Jenum, A.K., & Birkeland, K.I. (2015). Effects of early pregnancy BMI, mid-gestational weight gain, glucose and lipid levels in pregnancy on offspring's birth weight and subcutaneous fat: A population-based cohort study. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 15(1), 84. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12884-015-0512-5>
- Stattin, H., Mahoney, J.L., Persson, A., & Magnusson, D. (2005). Explaining why a leisure context is bad for some girls and not for others. I J.L. Mahoney, R.W. Larson & J.S. Eccles (red.), *Organized activities as contexts of development: Extracurricular activities, after school and community programs* (s. 211–234). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

- Staven, H.D. (2020). *The West End's East End: Practices, relations and aspirations among youth in Hovseter and Røa* [masteroppgave]. Universitetet i Oslo.
- St.meld. nr. 31 (2006–2007). *Åpen, trygg og skapende hovedstadsregion. Hovedstadsmeldingen*. Regjeringen. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/f184961ca7a948febe6ec79f686b43e3/no/pdfs/stm200620070031000dddpdfs.pdf>
- Søholt, S., Ruud, M.E., & Braathen, E. (2012). A question of social sustainability: Urban interventions in critical neighbourhoods in Portugal and Norway. *Urban Research & Practice*, 5(2), 256–272. DOI: <https://doi.org/10.1080/17535069.2012.691622>
- Sørvoll, J., Nordvik, V., & Turner, L. (2020). Bostedssegregasjon og politiske strategier: Erfaringer fra Norge og Oslo. *Samfunnsøkonomen*, 38(3), 65–78. Hentet fra: https://www.djoef-forlag.dk/openaccess/samf/samfdocs/2020/2020_3/Samf_7_3_2020.pdf
- Toft, M., & Ljunggren, J. (2016). Geographies of class advantage: The influence of adolescent neighbourhoods in Oslo. *Urban Studies*, 53(14), 2939–2955. DOI: <https://doi.org/10.1177/0042098015601770>
- Vallée, J. (2017). Challenges in targeting areas for public action: Target areas at the right place and at the right time. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 71(10), 945–946. DOI: <https://doi.org/10.1136/jech-2017-209197>
- van Gent, W., Hochstenbach, C., & Uitermark, J. (2018). Exclusion as urban policy: The Dutch 'Act on Extraordinary Measures for Urban Problems'. *Urban Studies*, 55(11), 2337–2353. DOI: <https://doi.org/10.1177/0042098017717214>
- van Gent, W.P.C., Boterman, W.R., & van Grondelle, M.W. (2016). Surveying the fault lines in social tectonics: Neighbourhood boundaries in a socially-mixed renewal area. *Housing, Theory and Society*, 33(3), 247–267. DOI: <https://doi.org/10.1080/14036096.2015.1134650>
- van Gent, W.P.C., Musterd, S., & Ostendorf, W. (2009). Disentangling neighbourhood problems: Area-based interventions in Western European cities. *Urban Research & Practice*, 2(1), 53–67. DOI: <https://doi.org/10.1080/17535060902727066>
- Vedeld, T., Bergsli, H., Millstein, M., & Andersen, B. (2015). *Forskning for framtidens byer: Status og utfordringer i møte med en ny global agenda* (NIBR-rapport 2015:26). Oslo: NIBR.
- Veiviseren.no. (2020). *Forskning og utredninger. Veiviseren.no – for bolig og tjenesteområdet*. Hentet fra: <https://www.veiviseren.no/forstaa-helheten/forskning-og-utredninger>
- Wessel, T. (2000). Social polarisation and socioeconomic segregation in a welfare state: The case of Oslo. *Urban Studies*, 37(11), 1947–1967. DOI: <https://doi.org/10.1080/713707228>
- Wessel, T. (2015). Economic segregation in Oslo: Polarisation as a contingent outcome. I T. Tammaru, S. Marcíńczak, M. van Ham & S. Musterd (red.), *Socio-economic segregation in European capital cities: East meets West* (s. 132–155). London: Routledge.
- Wessel, T. (2017). Det todelte Oslo – etniske minoriteter i øst og vest. I J. Ljunggren (red.), *Oslo – ulikhetenes by* (s. 81–104). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Zapata Moya, A.R., & Navarro Yáñez, C.J. (2017). Impact of area regeneration policies: Performing integral interventions, changing opportunity structures and reducing health inequalities. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 71(3), 239–247. DOI: <https://doi.org/10.1136/jech-2015-207080>
- Aarland, K., Osland, L., & Gjestland, A. (2017). Do area-based intervention programs affect house prices? A quasi-experimental approach. *Journal of Housing Economics*, 37, 67–83. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jhe.2017.05.002>